

Henryk Paner, Krzysztof Godon

Gdańsk, Kościół św. Katarzyny

Informator Archeologiczny : badania 22, 144-145

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OKRES NOWOŻYTNY

Błotnica Strzelecka, gm. Strzelce Opolskie, woj. opolskie, st. 1 - patrz okres wpływów rzymskich.

Ciechanów - patrz późne średniowiecze.

Dąbrówno, woj. olsztyńskie - patrz późne średniowiecze.

Elbląg, Stare Miasto - patrz późne średniowiecze.

Franciszkowo Dolne, gm. Iława, woj. olsztyńskie, st. 213 - patrz wczesne średniowiecze.

Gdańsk, ul. J. Heweliusza

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Badania prowadził mgr Henryk Paner (autor sprawozdania) oraz mgr Krzysztof Godon. Finansowało MA w Gdańsku. Pierwszy sezon badań. Pracownia kaflarska XVII-XVIII w.

Student Politechniki Gdańskiej Andrzej Kunicki poinformował, że w wykopach wodociągowych na w/w ulicy występują liczne fragmenty kafla piecowych. Inspekcja stanowiska potwierdziła te informacje, natychmiast też podjęto badania ratownicze.

Cztery wykopy wykonane przez Okręgowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Gdańsku przecinały prostopadle ul. Heweliusza pomiędzy budynkiem hotelu Heweliusz i sklepem Mody Polskiej. W wykopie I o wym. 4,3 x 0,8 m oraz w wykopie II o wym. 2,5 x 0,6 m położonych w odległości 11,6 oraz 20,8 m od ściany frontowej hotelu natrafiono na liczne fr. kafla płytowych z polewą i bez niej oraz na fr. form negatywowych do produkcji tychże kafla. Ponadto w wykopie I zaobserwowano występowanie fr. belek drewnianych o przekrojach 0,32 x 0,1 m oraz 0,4 x 0,4 m, znaczne ilości gruzu ceglanoego (m. in. z cegły barokowej), fr. ceramiki, kości oraz ślady spalenizny. Z powodu znacznej wilgotności gruntu i osuwania się błotnistej proflui nie dotarto do calca kończąc eksplorację wykopu I na gł. 3,2 m. W pozostałych wykopach o gł. 1,4-2,2 m nie natrafiono na zabytki. Stwierdzono, iż fr. kafla i form do ich produkcji występowały na gł. 1,6 do 2,6 m i nie tworzyły zwartych poziomów występujące raczej w układzie rozproszonym, przemieszane z grubym gruzem ceglanoym, fr. zbutwiałego drzewa i grudkami spalenizny. W obrębie wykopów I i II stwierdzono liczne ślady wkopów nowożytnych, które całkowicie prawie zniszczyły pierwotną stratygrafię. Prawdopodobnie w trakcie ich wykonywania zniszczono pozostałości pracowni kaflarskiej funkcjonującej w tym rejonie w XVII-XVIII w.

Materiały i zabytki znajdują się w MA w Gdańsku.

Badania nie będą kontynuowane.

**Gdańsk,
Kościół św. Katarzyny**

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Badania prowadził mgr Henryk Paner (autor sprawozdania) oraz mgr Krzysztof Godon. Finansowało Muzeum Archeologiczne w Gdańsku. Pierwszy sezon badań. Cmentarz przykościelny (?).

W kwietniu 1988 r. Zakon O.O. Karmelitów poinformował o projekcie budowy budynku administracyjnego pomiędzy północną fasadą kościoła św. Katarzyny a kanałem Raduni i zwrócił się z prośbą o inspekcje archeologiczne.

Badania sondażowe oraz prowadzone obserwacje doprowadziły do ustalenia, iż teren wtyczony pod zabudowę o powierzchni wznoszącej się obecnie ok. 5,3 m n. p. m., powstał w wyniku naniesienia tu gliniastego, słabo próchniczego piasku z chaotycznie rozmieszczono-

nyymi skupiskami śmieci, żużlu, resztkami drewna, torfu i namulów, a także gruzu ceglano-betonowego. Nasyp ten o miąższości 5-5,2 m spoczywał na warstwie drobnego płasku (calcu), którego strop znajdował się na wysokości 0,00-0,10 m n.p.m.

W obrębie całego nasypu zarejestrowano występowanie znacznej liczby szkieletów i pojedynczych kości ludzkich, bez jakichkolwiek śladów wyposażenia czy resztek trumien. W trakcie prac, w wykopie fundamentowym na głębokości ok. 0,4 m od powierzchni, odsłonięto resztki budowli ceglano-betonowej, na planie prostokąta o wymiarach 3,35 x 4,95 m. Północna ściana obiektu znajdowała się 2,5 m od południowego brzegu kanału Raduni, ściana południowa 17,95 m od północnej fasady kościoła św. Katarzyny. Budynek zachowany na wysokości 6 warstw cegły, bez fundamentu, wzniesiono z wtórnie użytej cegły o wym. 29 x 12,5 - 13 x 8 cm, zmurowanej w układzie blokowym, na zaprawie cementowo-wapiennej. Ściany o grubości 45 cm. Tuż pod ścianami budynku zalegało kilka szkieletów ludzkich bez wyposażenia.

Odkryte założenie zinterpretowano jako pozostałość kaplicy wzniesionej w końcu lat 40-tych i użytkowanej jeszcze w latach 50-tych XX w.

Nie stwierdzono istnienia śladów zabudowy średniowiecznej czy warstw kulturowych pochodzących z tego okresu. Przypuszcza się, iż wyeksplorowane szkielety ludzkie pochodzą z przykościelnego cmentarza i zostały tu złożone w wyniku prac ziemnych prowadzonych przy kopaniu i pogłębianiu kanału Raduni. Część szkieletów z górnych warstw przemieszczanych z gruzem ceglano-betonowym zakopano na tym terenie w latach powojennych, wraz z gruzem wydobytym z wnętrza zburzonego w trakcie wojny kościoła oraz w trakcie prowadzonych tu prac niwelacyjnych.

Gdańsk,
ul. Podmurze

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Badania prowadzili mgr Henryk Paner (autor sprawozdania) i mgr Krzysztof Godon. Finansowało MA w Gdańsku. Pierwszy sezon badań. Miejskie mury obronne.

Miejski Ośrodek Sportu i Wypoczynku w Gdańsku (inwestor zastępczy) zlecił wykonanie nadzorów archeologicznych przy wykopie budowlanym związanym z adaptacją baszty obronnej "Za murami" na Muzeum Sportu Gdańskiego.

Wykop o wymiarach 11,6 x 2,13 - 4,6 m założono w północno-zachodnim narożniku Głównego Miasta, dłuższą osią w kierunku SE-NW. Kraniec południowo-wschodniego wykopu przylegał do rekonstrukcji miejskiego muru obronnego przebiegającego na odcinku od baszty na Podmurzu do ul. Szerokiej, zaś północno-wschodnia krawędź wykopu znajdowała się w odległości 17,32 m od południowo-wschodniej ściany w/w baszty.

W obrębie wykopu odkryto relikty zabudowy mieszkalnej datowanej na XVIII-XIX w., zaś w północno-zachodniej części wykopu zlokalizowano fragmenty gotyckiego muru obronnego o przebiegu z SE-NE, a więc biegnącego prawie równoległe do północnego odcinka ul. Pańskiej i do ul. Podmurze, którego lico południowo-zachodnie odsłonięto w odległości 8,49 m od zrekonstruowanego muru obronnego Głównego Miasta. Odkryty mur posadowiony na fundamencie kamiennym o nieustalonej wysokości, który został wzniesiony w dwóch fazach.

W fazie I ułożono w wąskoprzestrzennym wykopie fundament, którego najwyższe rzędy kamieni spojono zaprawą wapienną oraz wzniesiono mur o szerokości 1,15 m aktualnie zachowany na wysokości 15 warstw cegły (10 sztych = 0,98 m), w układzie gotyckim, z cegły o wymiarach 31,2 x 14,8 x 8,4-8,8 cm. Z fazy II zachował się mur o wysokości 17 warstw (10 sztych = 0,89 m), wykonany również w wątku gotyckim z cegły o wymiarach 31,5 x 14,7 x 8,7-7,6 cm. W stosunku do fazy I mur ten został poszerzony o ok. 1/2 cegły tj. o ok. 14 cm, tak więc jego szerokość w II fazie wynosiła w granicach 1,29-1,43 m (lico zewnętrzne zrębane). Korona tego muru zalega obecnie na głębokości 0,3 do 0,5 m od aktualnej powierzchni terenu.

W profilu północno-wschodnim wykopu zarejestrowano 13 warstw kulturowych przylegających do w/w muru, wśród których wyróżniono poziomy budowy i użytkowania terenu związane z I i II fazą obiektu. Niestety mała liczba pozyskanych zabytków ruchomych nie pozwala precyzyjnie datować tych zjawisk. Jedynie z pewnym przybliżeniem można fazę I umiejscowić w XIV w. zaś fazę II w XV w.

Interesującego odkrycia dokonano w południowo-wschodniej części wykopu stwierdzając, iż w trakcie prac rewaloryzacyjnych błędnie wytyczono lico muru obronnego Głównego Miasta na badanym odcinku, przesuwając ją o ok. 2,28 m na północny-zachód od osi rzeczywistych reliktyw muru. Relikty te (o szerokości 1,26 m) zostały odsłonięte w wykopie sondazowym o wym. 3,5 x 2,8 m założonym po południowo-wschodniej stronie "fałszywej rekonstrukcji", przy południowo-zachodniej ścianie baszty na Podmurzu. Stwierdzono, iż lico południowo-wschodnie prawdziwego muru znajduje się 1,24 m od północnego narożnika w/w baszty, a nie jak błędnie założono w odległości 3,9 m.

Materiały i dokumentacja w MA w Gdańsku.

Przewiduje się kontynuację badań.